

D E V R I E N D
D E S
V A D E R L A N D S.

E E N T I J D S C H R I F T ,

TOEGEWIJD AAN DEN ROEM EN DE WELVAART VAN
NEDERLAND EN IN HET BIJZONDER AAN DE
HULPBEHOEFTIGEN IN HETZELVE.

*(Uitgegeven van wege de Permanente Commissie
der Maatschappij van Weldadigheid).*

ELFDE DEEL.

De liefde tot zijn lant is ieder aengheboren.
VONDEL.

TE AMSTERDAM, BIJ
JOHANNES VAN DER HEY EN ZOON.

1837.

deze plaats ligt zoo ver zuidwestelijk en op het eiland *Walcheren*. Een der merkwaardigste en waarmede wij het best bekend zijn, is de oude verdronkene stad, de *Oude Wereld* genoemd, bij de oostduinen van *Goeree* noordwaarts naar zee: hier zijn in 1618, bij een laag tij, verscheidene lange, regte en kromme straten en vele grondslagen van groote huizen gezien, en er zijn sleutels en vele gouden, zilveren en koperen Romeinsche penningen gevonden, zoo als van JULIUS CAESAR, van AUGUSTUS, van HADRIANUS en van ANTONINUS, ringen met beeldnissen van JULIUS CAESAR en ALEXANDER SEVERUS, en meer andere bijzonderheden. Later, in 1779, zijn op dit eiland *Goeree* ook Karthaagsche penningen opgedolven. Men spoorde ook den ouden rijweg na tusschen *Goeree* en *den Briel*, welke in de overlevering bekend gebleven was (*). Er zijn er die oordeelen, dat het door de Noormannen verbrande *Witlam*, nabij den mond der *Maas*, bij *Goederede* zoude gelegen hebben (†). Onder de vroeger beroemde Koopsteden worden genoemd: *Sluis* in *Vlaanderen*, *West-Kapel* in *Walcheren*, *Steenbergen*, *Dreisschore* op *Schouwen*, *Vliete* in *Noord-Beveland* en *Goeree*. Eene andere oude stad schijnt er gelegen te hebben nabij de kust, tegenover *Katwijk*, want behalve dat aldaar op 1600 voeten afstands bewesten den toren, het oude huis *te Brit-*
ten,

(*) PARS, *Katw. Oudh.* bladz. 124—128. SMIDS, *Schatk.*, bladz. 108. *Oudh. en Gest. van Zuid-Holland en van Schieland*, bladz. 354. VAN LOON, *Aloude Hist.*, I. 165. *Bijv. op WAGENAAR*, bladz. 21, DE JONGE, H. VAN WIJN geschetst, bladz. 40. SMITS, *Verh. over den staat van Zuid-Holland* en meer anderen.

(†) KLUIT, VAN WIJN, *Bijv. op WAGENAAR*, II. D. bladz. 54.

ten, zijnde een Romeinsch kasteel, gestaan heeft, zoo heeft men ook nog verder in zee meermalen de grondslagen van eenen toren geraakt, dien de zeelieden oordeelen, dat op eenen steenen dijk heeft gestaan, welke van *Katwijk* naar *Noordwijk* liep. Doch nog meer afdoende schijnt ons de getuigenis te zijn van W. HEDA, welke verzekert, dat in 1520 hier, behalve de grondslagen van *Brittenburg*, gezien zijn de bouwvallen van eene andere aanzienlijke stad (*municipii ingentis*) van Romeinsche oudheid (*). Nog bovendien liggen de grondslagen en bouwvallen van eene derde Romeinsche stad verscholen nabij *Wieringen* in de *Zuiderzee*. Alhoewel wij opzigtelijk dezelfde geene dan algemeene berigten hebben erlangd, zoo echter verlaten wij ons op de bekende kunde en den onderzoeklievenden geest van wijlen den Heer SCHELTEMA, die hiervan stellig overtuigd was en die desaangaande zeer goede en naauwkeurige berigten had verzameld. Andere bouwvallen van oude steden zijn, mijns wetens, indien men *Nijmegen* uitzondert, niet in ons land ontdekt.

Wanneer men al het aangevoerde bedaardelijk nagaat, dan zal het niet ligtelijk eenen oordeelkundigen geleerde bevreemden, dat ons meermalen de lust heeft bekropen, om de verzonkene aanzienlijke stad, de *Oude Wereld* genoemd, liggende aan het strand bij de oostduinen of dicht bij *Goeree*, noordwaarts naar zee, te zoeken, schoon wij toestemmen, dat de nabijheid van de Maas-monden dit gevoelen niet zeer begunstigt. Bijaldien men in aanmerking neemt, dat het eiland ten noorden naar zee aanmerkelijk, gelijk de gansche kust, sedert het Romeinsche tijdperk is afgenomen; dat het land van *Goeree* eertijds met

(*) W. HEDA, *Hist. Episc. Ultraj.* p. 55.

met het land van *Voorn* verbonden was en dat derhalve de ligging van de grondslagen dezer verdronkene stad in de oostduinen, dicht bij *Goeree*, wel overeenstemt met de eenigzins binnenwaartsche ligging van *Lugdunum* op de *Tabula*; als men daarbij bedenkt, hoe veilig en wel gelegen deze plaats was voor de scheepvaart en overvaart naar *Britannië*, en voor de ondernemingen der Romeinen, dan verdient deze plaats in dit opzigt althans de ernstigste overweging.

Indien er oudtijds eene andere stad gestaan had, tusschen de *Mas* of den hoek van *Holland* en tusschen *Katwijk aan zee* of den *Ouden Rijn* bij *Leiden*, zoo zoude zulks waarschijnlijk niet geheel onbekend gebleven zijn, hetzij zij zich dan bevonden hadde buiten aan de kust of binnenwaarts. Hiervoor is evenwel tot dusverre, voor zoo veel ons bekend is, nog geen grond. De oude grondvesten eener sterkte en de bouwvallen eener stad, die bij *Katwijk aan zee* zouden ontdekt zijn, zullen echter velen vermoedelijk liever voor de overblijfselen van het oude *Lugdunum* aanzien, dan de *Oude Wereld*, waarvoor veel kan gezegd worden. Doch eene naauwkeurige uitgave van *PTOLEMÆUS* zal ons misschien uit den droom helpen. Het is zeer wel mogelijk; doch de ligging onmiddellijk aan den *Rijn*, zoo die bij *Katwijk* oudtijds in zee uitstroomde, maakte deze gewone gissing wederom eenigzins minder waarschijnlijk, zonder nu derselver buitenwaartsche strekking in aanslag te brengen. En vloeide de *Rijn* niet hier, maar verder noordwaarts, b. v. bij *Haarlem* of bij *Egmond*, in hoedanigheid van westelijken Rijn-mond van *PTOLEMÆUS*, in zee, dan geraken wij wederom met de aangegevene afstanden en opgaven van wel onderrigte ouden